

El llenguatge

Esser inútil

27/VIII/1978

Amb l'adjectiu inútil hem format l'expressió ésser inútil a la qual podem donar gairebé categoria de locució verbal. El Diccionari Fabra i la Gran Enciclopèdia es limiten a donar-ne exemples, considerant el terme inútil com un mer predicatiu del verb ésser: Es inútil que li escriguis (Fabra), Ara ja és inútil de parlar-ne (GEC).

El significat que expressem per mitjà de la locució verbal ésser inútil és afí al del verb caldre usat negativament: Es inútil parlar-ne i No cal parlar-ne. Es difícil de determinar fins a quin punt aquestes dues expressions —Es inútil i No cal— poden ésser intercanviables, perquè els contorns dels significats respectius no són potser prou precisos i només en alguns casos semblen coincidir exactament. El parlant, és clar, que sap, almenys teòricament, el que vol manifestar, ha de veure en cada cas quina expressió s'ajusta més al seu pensament.

On creiem haver observat un ús impropí de l'expressió és inútil en lloc de no cal és en traduccions del francès. En general, caldria traduir l'expressió francesa «C'est inutile» —reduïda sovint a un eíptic «Inutile»— per No cal, i no pas per Es inútil com algú fa, amb què altera el sentit del text. Es inútil que els ho diguis vol dir que no en traurem res, de dirlos-ho, que no en faran pas cas. En canvi, No cal que els ho diguis significa més aviat que no n'hi ha cap necessitat, que tant és que ho sàpiguen com que no ho sàpiguen. Es inútil té gairebé el valor de reflexió filosòfica, tocada d'un punt d'escepticisme, i No cal pot arribar a expressar una ordre negativa.

Insistim, però que formulem un advertiment general contra una traducció sistemàtica, sense reflexió prèvia. També és possible que en algun cas hi escaigui una altra solució: Tant se val, No val la pena... I considerant Es inútil una solució vàlida caldria no ometre el verb. En català, Inútil! no pot traduir un «inutile!» del francès: és només un apostrofe o insult adreçat a una persona.

Albert Jane